

Академик Јован Ђорђевић¹

Београд

ХУМАНИСТИЧКА ПЕДАГОГИЈА

Хуманистичко васпитање представља филозофско поимање, прилаза васпитању *комплексне и целовите личности*, које произилази из хуманистичке психологије и у великој мери се ослања на обједињене погледе и схватања Маслоу, Роџерса и Штајнера. Ова оријентација појавила се у САД, почетком 50-тих година прошлог века, као реакција на позитивизам, бихејвиоризам и емпиризам, у психологији. Овај правац је веома близак идејама педологије, педоцентризма новог васпитања и прогресивизма.

У центру интересовања хуманистичке педагогије налазе се проблеми личности и њеног развоја, активност, креативност, аутономност, самоактуализација, слобода избора, одговорност и усмереност ка вишим циљевима и вредностима.

Према схватањима хуманистичке педагогије *појединци би требало да имају већи приоритет* од разреда као групе, школе као институције или курикулума као целине знања. У сваком случају *тежиште на појединцу*, садашњости, аутономији, искуствима као и личним вредностима.

Људска бића имају *урођену тежњу да расту, да се развијају и да уче* па би тај потенцијал требало да повежу и удруже са "учитељем" ако он има квалитете као што су *искреност, топлина и емпатија*. Искреност се односи на способност откривања властитих и истинских осећања, топлина на способност да се прихвате и цене друге особе и схвати њихов положај, а емпатија на способност да се стави у положај оног другог, да се разуме његов положај и осећања и да комуницира са разумевањем и уважавањем.

Основни принцип хуманистичког васпитања представља уверење да ученик као појединац буде *слободан* и у положају и могућности да изабере оно што жели да научи и што му је потешко, да је важнији *начин* како ће учити од *усвајања чињеничког знања*, да су осећања значајна као и саме чињенице, а учење "како осећати је исто толико важно као и учење како мислити". На тај начин

---

¹ Благајска 5, 11050 Београд

хуманистички педагози не одвајају афективни и когнитивни домен. Овај аспект је повезан са курикулумом у смислу да су лекције и активности усмерене на различита усмерења ученика, а не на једноставно меморисање.

Хуманиситчка педагогија схвата појединца као *јединствену, целовиту и комплексну личност* (интелекет, осећајни живот, социјални капацитети, уметничке и практичне спретности) која максимално настоји да оствари своје потенцијале, отворена је за прихватање нових искустава, способна да сазнаје и схвати различите животне ситуације, да за себе открије значај знања и да на основу тога усваја садржаје наставних дисциплина.

Хуманистички педагози подстичу и негују *несметан и слободан развој* како би се деца заштитила од неумерених притисака друштва и породице. Постигнућа у школи и настави заузимају друго место у односу на социјално-емоционалне исходе. Ако се испуне поменути услови и претпоставке, академски резултати биће далеко бољи и успешнији од оних који се постижу на уобичајени начин, пошто ће највећи део учења бити самоусмерен и на тај начин далеко значајнији.

Настава у хуманистичкој школи слична је комбинацији индивидуалне наставе и дискусије. Међутим, хуманистички прилаз настави захтева промене статуса наставника: од супериорног над ученицима, до блискости са њима. У избору наставних садржаја сматра се да ученик има *право на избор* наставног градива које ће учити. Разред је потребно организовати тако да су ученици повезани смисаоним догађајима, а када се то оствари они ће "желети да уче, раде, истражују и да стварају".

Хуманистичка педагогија је *против механицистичких и формалистичких начела и принципа* у настави, против притисака и приморавања на учење, против краткорочних васпитних и образовних циљева као и свега што је страно схватању појединаца. Процес учења и усвајања треба организовати тако да сами ученици откривају улогу и значај знања. Посебно се препоручује стављање у први план *личних интересовања и потреба ученика*, подстицање и расправе, коришћење лидера за мотивисање, рад у малим групама које се спонтано појављују.

Хуманистичка педагогија је довела до многих промена и примене различитих облика и метода у васпитно-образовном раду, истраживању у учењу, проблемске наставе и учења, учење са откривањем, групних дискусија, рад у малим групама, ангажовање у групним и индивидуалним пројектима, играња улога, симулације,

социодрома и др., уз широку примену техника подстицања, охрабрења и усмеравања.

Хуманистичко васпитање је наследило од својих "психолошких родитеља" одређени нагласак на *квалитет личних односа* и отворено и одговорно изражавање осећања, позитивних и негативних. Иако ово схватање није изменило садржаје наставних програма, оно је, ипак, продрло у савремено схватање "персоналног и социјалног васпитања", у систем о стварању и саветовању деце и младих повећало је значај и улогу осећања и емоција у процесу учења утицало је, у извесној мери, на селекцију и избор наставних садржаја, као и на конституисање неких међународних програма, као што је васпитање у духу мира и сарадње међу народима у оквиру UNESCO-а.

Карактеристична линија васпитања и образовања у будућности ослањаће се на идеје хуманистичке педагогије на следећи начин: хуманизам као потврђивање норми уважавања људске личности независно од узраста; пријатељски и одговоран однос према сваком појединцу; искључивање насиља; отварање људи према свету који се мења; уважавање сваког узраста; целовито остваривање могућности детета; ослањање на резултате претходних етапа развоја; индивидуализација образовања; узимање у обзир способности, интересовања и темпа напредовања, стварање услова за развој детета независно од нивоа његове припремљености.

Унутрашња психолошка енергија детета испољава се у три основне тежње: *развоју, одрастању и слободи*.

Тежња ка развоју је у томе да дете не може а да се не развија духовно, морално, умно и физички. То је и једна од основних идеја Виготског, да је дете "биће које расте и које се развија". Одростање показује да се дете рађа да би одрасло и развило своје опште и посебне потенцијале и квалитете. Тежњу ка слободи дете показује од најранијег узраста на различите начине. Забране и казнене мере представљају пресецање захтева ка одрастању и слободи. Слобода доводи до равноправног општења са дететом, до поверења у његове могућности, стваралаштву и сарадњи, узајамно поштовање и пружање одговарајуће подршке и помоћи.